

"Proletarec" je
delavski list za
misleče čitatelje.

PROLETAREC

OFFICIAL ORGAN JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

GLASILLO
PROSVETNE
MATICE J.S.Z.

NO. — ST. 1341

Entered as second-class matter, December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3d, 1879.

CHICAGO, ILL., 25. MAJA (MAY 25,) 1933.

Published weekly at
2629 W. 20th St.

LETO — VOL. XXVIII.

DRŽAVNIKI UBLAŽUJEJO VOJNO NAPETOST

NEUSPEHI PRIZADEVANJ ZA ZDRTJE ZOB MILITARIZMU

Konflikti v Hitlerjevi taktiki.—Mirovni govor v maščevalnem ozračju.—Neiskrenost diplomatov

V SLED bojazni, da vojna napetost v Evropi lahko vsak hip zaplamti nov svetovni vojni požar, je ameriški predsednik Roosevelt naslovil vladam 54. držav po svetu apel, naj se odločno in iskreno izrečejo za mir. Klic za izjavo k miru je poslal tudi predsedniku sovjetske Unije.

Rooseveltov nepričakovani predlog je bil šahova poteza v igri za vodstvo in svetovno pozornost.

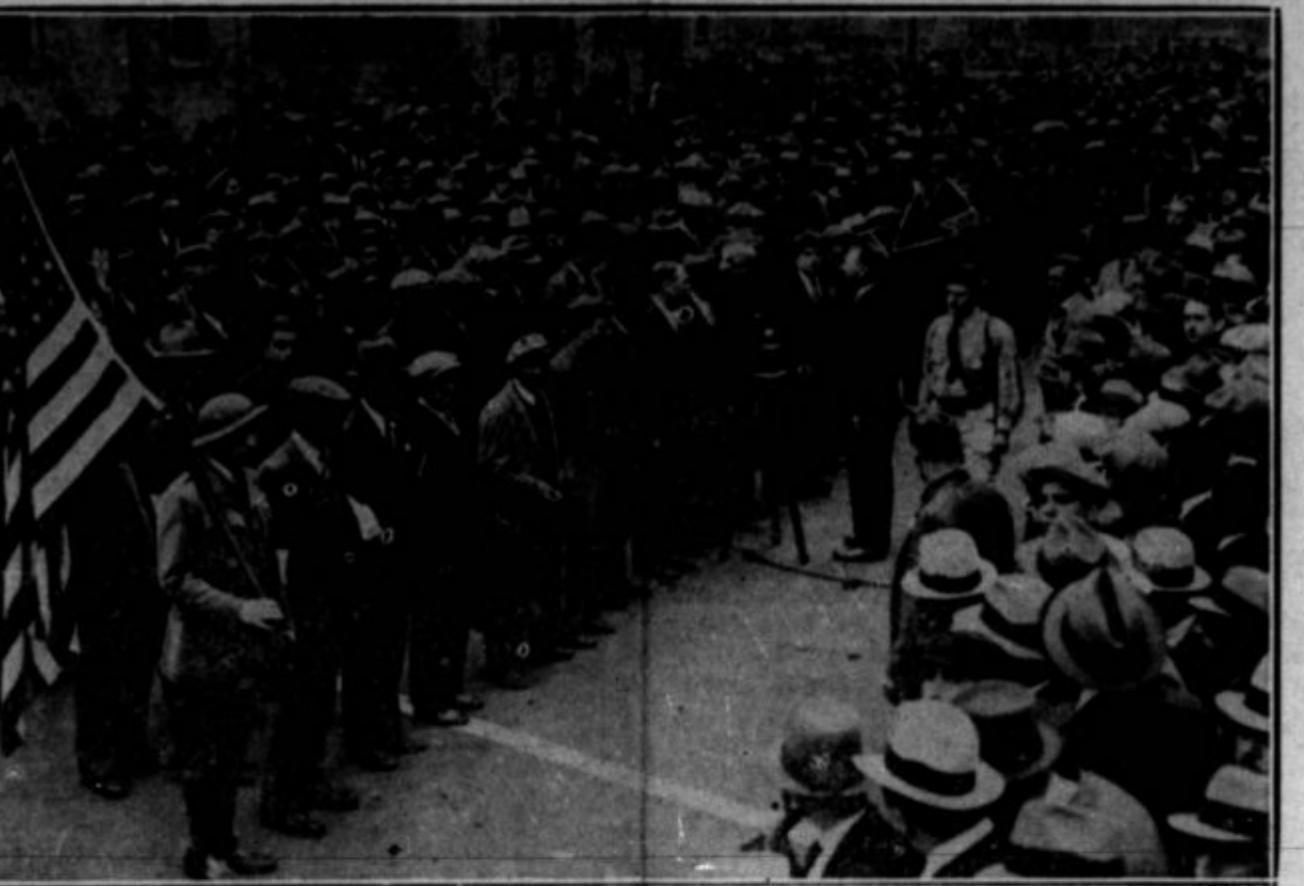
Ves svetovni tisk je javnost že par dni pripravljala na govor kancelarja Hitlerja, ki naj bi bil nekaka napoved vojne od strani Nemčije proti vsem, ki ji ne priznavajo enakovrednosti na odrvu diplomatičnega upoštevanja. Hitler je za svoj nameravani govor sklical državni zbor, kar je povečalo sumnje, da bo vrgel v svet kup groženj in s tem onemogočil vse akcije za pomirjenje odnošajev med deželami. Pričakovali so celo, da bo odrekel vsako veljavno versailleski pogodbi, proglašil "neodvisnost" Nemčije v vprašanju oboroževanja in s tem zanetil ne samo novo tekmo v jačanju armad nego porušil vse malenkostne uspehe razoborožitvene konferenčne v Genovi in jo v bodoče popolnoma onemogočil. Svet bi bil torej potisnjena prav tik praga nove svetovne vojne.

Predsednik Roosevelt pa je s svojim proglašom obrnil pozornost svetovne javnosti s Hitlerjevega vojnega rožljanja na mir, zapadenem v predlogu ameriške vlade, in v drugi vrsti je Hitlerja diplomatično primoral, da je svoj namerovan govor usmeril bodisi v prilog pomirjevalne politike in razoborožitve, ali pa se bi moral svetu predstaviti za glavnega krivca, ki tiši v novo evropsko in svetovno vojno.

V teh okoliščinah je bil nepričakovani Rooseveltov klic senzacija; ampak tudi Hitlerjev govor naslednji dan pred državnim zborom, čigar večina je poslušno orodje fašizma, je presenetil svet. Hitler, ki je do tega dne govoril vedno kot militarist in grozil, da spremeni vso Nemčijo v vojašnico, se je hipoma okrenil v pacifista. Obljubil je, da bo Nemčija sprejela Rooseveltov predlog za pomirjenje in se vezala, da ne bo poslala svojih čet preko meje, dalje, da ne bo počačila svoje armade, in da je pripravljena razpustiti tudi sedanje svoje čete, če stope enako i druge dežele. Zelo takto je konstatiral dejstvo, da nima Nemčija—niti ne ostali svet—od nove vojne pričakovati ničesar razen škodo in končni kaos, v katerem bi navsezadnje bržkone triumfal boljševizem. Hitlerju je torej predvsem za poraz mednarodnega delavstva.

Fašistični in drugi poslanci nacionalističnih strank so Hitlerja sprejeli na dan njegovega govora v uniformah in z

NOV NAVAL BONUSNE ARMADE V WASHINGTON

Po zmagi F. D. Roosevelta je za gibanje veteranov, ki hočejo takojšen bonus, slabu izgledalo. Zavrnita je zahteva po ekonomici in zahtevani bonus je bilo nepatriotično. Sedanji predsednik je celo odvzel veliko milijonov dolarjev raznih podpor, ki so jih dobivali bivši vojaki ali njih vdove. Zdaj pa, ko je inflacija vzakojena, si mislijo vete-

vani, da ni nobenega vzroka, čemu ne bi vla-

du tiskala par milijard dolarjev papirja več ali manj. In se spet zbirajo v tabor v Washington ter v sosednjih mestih, v namenu,

da s svojo prisotnostjo izsilijo bonus. Na

sliki je newyorski oddelek bonusne ekspe-

dicije pred odhodom v glavno mesto. Mož,

zaznamovan s sulico, je komandant Alman.

PROLETAREC

List za interes delavskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Indija Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, III.Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zvezne
NAROČNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$8.00;
za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00.
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.Vsi rokopisi in oglaši morajo biti v našem uradu naj-
poznoje do pondeljka popoldne za priobitev
v številki tekotega tedna.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.
Established 1906.Editor Frank Zalts
Business Manager Charles PogorelecSUBSCRIPTION RATES:
United States, One Year \$2.00; Six Months \$1.75;
Three Months \$1.00.—Foreign Countries, One Year
\$3.50; Six Months \$2.00.PROLETAREC
3629 W. 26th ST., CHICAGO, ILL.
Telephone: Rockwell 2684.

546

Biznis je glavno!

V sporu med Ameriško Domovino in Enakopravnostjo je prva končno odkrito izjavila, da sta dva slovenska dnevnika v Clevelandu prevedeli. Trgovci in društva oglašajo večinoma v obeh, medtem ko bi po njem mnenju zaledio prav toliko, če bi oglašali samo v enem. S tem bi prihranili mnogo tisočakov. Ker je torej jasno, da bi zadostoval "metropoli" en dnevnik, predlagata Ameriška Domovina, naj se ljudstvo z referendumom izreče, kateri jim je ljubši. Izjavila, da se bo pokorila večini, in ob enem je trdno uverjena, da bo večina—ako pride do splošnega glasovanja, na njeni strani.

Izdajatelji Ameriške Domovine so s tem priznali, da so ekonomski razlogi glavni povod neetičnemu boju, ki se je v začetku maja razveljal v metropoli. Ves čas prej pa je bil več ali manj prikrit, kot žerjavica pod pepelom.

Enakopravnost pojasnjuje, da je Ameriška Domovina vzplamela vsled strahu za obstanek, ker je končno tudi ona padla v ekonomske težkoče. "E." piše, da je bil Pirčev list za svoj preseh največ odvisen od gmotne in moralne podpore slovenske North American Trust banke, po bančnem moratoriju pa ta zavod ni dobil več dovoljenja za popolno bančno poslovanje, in s tem je usahnil tudi vir, ki je dajal A. D. največ opore. Vsled tega želi A. D. počakati svoje druge vire, kar se bi zgodilo le v slučaju, da se bi Enakopravnost zadavilo. In tako jo je A. D. res potisnila ob steno ter prijela za vrat, toda namesto, da bi E. prenehala dihati, se je otepala toliko časa, da je A. D. oslabela v tem spoprijemu.

Bor A. D. proti E., ki je hčil prostostemu pocestnemu zmerjanju, je bil torej boj za oglase v prvi vrsti in za naročnike v drugi. Načelo potemtakem je bil dolar.

Am. Domovina je demokratični list v smislu, da služi mašini, ki vlada demokratisko stranko v Clevelandu in nad političnimi uradami, kolikor jih je v okraju Cuyahoga v demokratiskem rokah. Valed tega politika A. D. ni bila, niti ni danes in ne more biti jutri v ničemur načelna.

Enakopravnost je pred okrog enim letom spet zavzela svoje prejšnje delavsko progresivno stališče. V času naraščajoče prospirenosti se je delavskim principom odvajala in končno pod vplivom odločajočih delničarjev zavozila pod marelo republikancev. S tem so ji napravili veliko škodo, misili so pa, da bodo s takim "čvičanjem" Pirčeve demokrate lagje porazili in pognali sebe na vrh. Tudi privatne ambicije so imeli zraven svoje vlogo. Pirč jim zdaj to rad predbacia, dasi je on zadnjii, ki bi imel komu kaj ocitati. Izjavil je jasno, da se mu gre le za oglase trgovcev in drugih. Ampak po našem mnenju bi imel biti temeljni namen vsekega lista služiti čitateljem, ne pa oglaševalcem. In če je namen lista tak, tedaj ni Ameriška Domovina vsaj kar se čitateljeviči prav nič potrebna.

"Vojna za odpravo vojne"

Vzlic vojni, o kateri so trdili, da bo odpravila vojne, je danes velik del sveta zapleten v klanje in ves ostali pa spremenjen v vojašnico in orožarno, ki le čaka, kdaj pride v akcijo.

Japonska je v vojni s Kitajsko že dolgo, ne da bi jo uradno napovedala. Osvojila si je Mandžurijo ter jo spremenila v vazalno državo, katera je zdaj tudi v oboroženem konfliktu s Kitajsko. Ob sibirski meji si stoji ne sprti sovjetski in japonski čete.

Bolivijski Paraguaj v Južni Ameriki sta v vojni od junija prošlo leto za teritorij Gran Chaco, ki si ga že leta in leta lastita obe. Republika Paraguaj je pa uradno napovedala vojno Boliviji 10. maja 1933. To je bila prva uradna vojna napovedana po svetovni vojni. Vsi drugi oboroženi konflikti od 1. 1919 naprej so bili "neuradni", ampak zato nič manj mesarski.

Republiki Peru in Colombia sta v nenevani vojni za teritorij Leticia. V bitkah med vojaštvom vseh teh štirih držav je bilo ubitih in ranjenih nad sto tisoč mož. Že te im le municipijska industrija, ki je povsod po svetu edina, ki res stalno obratuje in kuje velik profit za svoje lastnike.

FARMARJI V VOJNI ZA VIŠJE CENE MLEKU IN PRIDELKOM

Prvi, ki so se razčarano obrnili od nove administracije v Washingtonu, za katero so glasovali v ogromni večini, so farmerji na severu in srednjem zapadu in več ali manj tudi v drugih državah. Nedavno v Iowi, kakor tudi v Wisconsinu je proti njim nastopila oborožena državna milica, ki je prišla na pomoč šerifom, da ukrote uporne poljedelce. Farmerji zatevajo zvišanje cene mleku in pridelkom toliko, da jim bodo dohodki pokrili obratne stroške ter obresti na dolgove. Zanimivo je, kdo je to lažljivosti progresivni govorjenji in drugi oblastniki, ki so začeno z Rooseveltom obljubivali "new deal",

Neuspehi prizadevanj za zdrtje zob militarizmu

(Nadaljevanje s 1. strani.)

njegova izjava v prilog miru je diplomatična poteza za zasplopljevanje javnosti.

Sovjetska Rusija je tudi sprejela Rooseveltov mirovni predlog in zagotovila ameriški vladni, da bo kot doslej vestno zavzemala pacificistično stališče.

Angleški premier MacDonald hoče, da se evropske vlade definitivno izrečejo za mir in za razoboroževanje. Podporo ima v Rooseveltove predloge sprejme, toda le pod pogojem, da ji garantirajo njene sedanje meje v slučaju nemškega napada.

Anglija in ameriška vlada sta pripravljeni Franciji vsaj deloma zagotoviti, da bosta nastopili proti katerikoli državi, ki se bi izkazala za agresivno. Ob enem apelirata na Francijo, da naj pripomore k uspehu razoborožitvene konference v Genovi, ki se vleče iz leta v leto brez rezultata, kajti Rooseveltova ekonomika konferenca, katera prične 12. junija v Londonu, bo dosegla svoj namen edino, če se najprvo razvojla problem vojnih nevarnosti in oboroževanja. Ker pa so medsebojni konflikti v kapitalistični družbi ogromni, ni se nikakega izgleda, da bodo Rooseveltovi in MacDonaldovi manevri dosegli svoj namen.

Zgodila je v Ameriški vladi sta pripravljeni Franciji vsaj deloma zagotoviti, da bosta nastopili proti katerikoli državi, ki se bi izkazala za agresivno. Ob enem apelirata na Francijo, da naj pripomore k uspehu razoborožitvene konference v Genovi, ki se vleče iz leta v leto brez rezultata, kajti Rooseveltova ekonomika konferenca, katera prične 12. junija v Londonu, bo dosegla svoj namen edino, če se najprvo razvojla problem vojnih nevarnosti in oboroževanja. Ker pa so medsebojni konflikti v kapitalistični družbi ogromni, ni se nikakega izgleda, da bodo Rooseveltovi in MacDonaldovi manevri dosegli svoj namen.

Socialistov in socialističnih somišljajev je bilo na Kongresu tri četrtine, ake ne več. To poročilo bo nadaljevanje v prihodnji številki.

Še le je bila zadeva izročena socialističnim odvetnikom, se je podala in sporočila, da delegati lahko pridejo po svoje vsote, ki so jih plačali za sobe.

Tak izraz delavske solidarnosti je bil vsem v največje vpadlubo. Kadar je bilo na Kongresu sprejet, kaj zelo važnega, takoj je bila ponovno izvoljena Tajnik Ambrožič, ki je bila izrečena za njegovo veste.

Ni sej dobre organizator s John Terčelj, ki je bil doslej zadran po opravkih za SNPJ. Podal je obiskano poročilo o aktivnostih v splošnem in lokalnem obsegu. Naglašal je važnost kontinentačnega Kongresa, ki ga je iniciativila socialistična stranka in omenil, da bodo na njem zastopane tudi naše organizacije. Anton Zornik je bil izvoljen za delegata federalnega.

Na sej v soboto popoldne je govoril Kongresni Shoemaker iz Minnesota. Dejal je med drugim, da je še marsikod iz sezanta in zbornic poslavcev v Ječo radi korupcije, on pa je eden, ki je prišel iz Ječa v Kongres. Izvoljen je bil prosluo jezen. Ni pa bil zaprt radi nepoštenja, ampak zato, ker je nekega odličnega graffarja v Minnesoti zmerjal v pismih in s tem kršil poštni zakon.

Profesor Paul Douglas je govoril o potrebi nove stranke, katere se bi mogli oklepiti vsi delavci in farmerji, ki so nezadovoljni z demokrati in republikani. Socialistična stranka je pojavljala omenjanje in jih priznanje za njeno delo, izjavil pa je, da po sedanjem imenom ne more postati zmagovalna stranka ameriškega delavstva. V svojem izražaju je bil odprt proti imenu "socialistična", češ, da je v tej demeli neprivalično. Dejal je, da ni član, toda glasuje vedno za socialistične kandidate.

Odgovoril mu je zvečer na ogromnem shodu zamorski socialistični operator Frank Crosswaith. Njegov govor je bil masi naroda največja inspiracija in socialistom zadovoljenje za njihovo delo. Če ima kdo kaj spremembi, je dejal Crosswaith, da vse vključi, kajti Rooseveltova ekonomika konferenca, katera prične 12. junija v Londonu, bo dosegla svoj namen edino, če se najprvo razvojla problem vojnih nevarnosti in oboroževanja. Ker pa so medsebojni konflikti v kapitalistični družbi ogromni, ni se nikakega izgleda, da bodo Rooseveltovi in MacDonaldovi manevri dosegli svoj namen.

Cleveland, O. — Oni dan smo čitali, kako so visokošolci v Nemčiji sežeči na granični knjige socialističnih in judovskih avtorjev. Nisem pa nikjer opazil, da bi bili zaščitni sveti sveta pismo, ki ga je pisal Mojzes in drugi judje. Bogabojče katoličan Hitler ni hotel sezgati dejet bojnih zapovedi, katerje je priredil do žel Mojzes, ker so mu v prilogi v diktiranju.

Hitter je tak kot sentikarski Lojze Pirč. Tudi on zelo rad udruža po jugih, posebno po onih, ki niso demokrati. Ampak Krista, sv. Petra in Pavla, Mojseja Abrahama in Noe, ki pa ni še nikoli napadel, ker je Lojze pač zelo bogabojče fant. Poslovni Abraham mu je po volji. Ustno izročilo nazred pripoveduje, da je Abraham silno rad pil.

Tudi na star znanec John Lokar je bil nekoč v paradi uniformi pri žegnilih, kar se njega sploh nikoli ni, in je zavrgel organizacijo članov s prečiščanjem ter vel vedrit v Pirčev list, v katerem napada ljudi, ki so mu bili pred sodruži posebno dobitni. Počasni Abraham mu je po volji. Ustno izročilo nazred pripoveduje, da je Abraham silno rad pil.

Tudi na star znanec John Lokar je bil nekoč v paradi uniformi pri žegnilih. Ko so ga enkrat poročili, da bi bili zaščitni sveti sveta pismo, ki ga je zavrgel organizacijo članov s prečiščanjem ter vel vedrit v Pirčev list, v katerem napada ljudi, ki so mu bili pred sodruži posebno dobitni.

Skozi prošlih par mesecev je bilo posebeno v nekaterih družtvih veliko kritike in ropanja proti glavnemu odborniku. Naravnio, da je to imelo svoj odmet tudi na konvenciji. O tem več v prihodnji številki.

Zanimivo so ekonomski nazori nekaterih delegatov in pa priporočila za preurejeno odbor. Noben odbornik ne bi smel biti v uradu več kot dva termina, predlagajo nekateri, in par društev je celo sklenilo, da en termin zadostuje. Komaj bi se odbornik privabil svojemu delu, pa bi odpadel. Zelo močni glasovi so bili že v razpravah za smenjanje glavnega odbora. Nekateri predlagajo tako drastično zmanjšanje in odpravo večine odbornikov. Počasni Abraham je bil prav tako zavrgel.

Meni stvuje, naj kaj pametnega napisem. Ampak kadar se človek otepa sitnih muk, jim ne modruje. "Kdo, misliš, je Lokarju napisal dopis?"

"Brokane eden 'tudi naši', ki se naščuje," sem mu odgovoril. Bog mu naj počne ogrevanje jeso, da bi mu ne skodoval.

Precitano je pismo tajnika JSZ s Pogorelec o stanju lista, ki je težnje, in o agitaciji za nove člane v zvezo.

Tajnik Ambrožič poroča, da je poslal \$2 za oglas v "Majskem glasu". Blagajna Konferenca znaša \$4.94.

S. Matt Dermota iz Library poroča, da je njihov klub poslal \$40 v tiskovni fond Proletarca in \$20 za volilno kampanjo.

Zastopnik klubov in društev poročajo o slabih gospodarskih razmerah, ki največ ovirajo agitacijo v naseljih, bodisi za list ali zvezo.

Poročilo A. Zornika o naraščajočem zanimanju za socialistom med Ameriško je bilo razveseljivo.

S. Lavrich kritizira takto kampanjega odbora v zadnjih volitvah, ker je v njih naseljini aranžiralo shod, toda določeni govorniki ni prisel.

S. Samson poroča o načrtu za sklicanje velikega shoda v Canonsburgu.

V razpisu na Prosvetni matici je bil soglasno izvoljen Emil Rieve. Vodil ga je zelo, kar pri takim momenčkih ni laža stvar. Niti enkrat se ni razburil. Bil je strogo nepriviligij. Milwauški župan Hoan je bil podpredsednik.

V raznih konvenčnih odsekih sta bila izvoljena tudi dva Slovence, našmed Frank Podboy, zastopnik SNPJ, in Vatro Grill, zastopnik jugoslovanske bratke federacije. Odseki so svojo načrto spremeno vrili, tako da je šlo delo konvencije drugi dan naprej.

Medtem je prišlo na konvencijo poročilo, da bo ob koncu leta 1933 v ZDA.

Frank Stonich umrl

Frank Stonich je poznano ime tistih, ki so ga enkrat pozvali na konferenco.

Jože Zavertnik in SNPJ

Že v svojih prvih par letih, ko je pokojni Jože Zavertnik postal član SNPJ, se je naučil, da ni zdravo za organizacijo, aki ima odbor, ki je sam na sebi absolutno moč. Zato je svoje delovanje v jednoti usmeril po načelih članske kontrole, četudi je bil čestokrat napadan, da je diktator in da članstvo odreka odločajočo besedo. Take kritike pa so prihajale večinoma od onih, ki so hoteli z lepo ali z grda usiliti organizacijo svoje stališče in uveljaviti svojo oblast, neglede na voljo večine člana.

L. 1907 je bil Jože Zavertnik izvoljen v društvo Slavia za delegata na lasalsko konvencijo SNPJ. Glavni upravni odbor pa ga je izobčil iz jednote, da se s tem reši vodilja tedanje opozicije. Boj je bil ljt in delegacija je z 41. proti 11. glasovi izrekla, da je glavni odbor Jožeta Zavertnika krivčno izključil in ob enem ga je priznala za delegata. Bilo je jasno, da je bil izobčen edino iz obširnih razlogov.

V SNPJ se je večkrat primerilo, da so agitirali po deželi za SNPJ največ socialisti, medtem ko so imeli v glavnem uradu večino odbornikov, ki so bili protivni idejam zavednega člana. Zato je J. Zavertnik veliko deloval, da bi doble konvencije SNPJ veljavno, kakršna jim pripada. S predkonvenčnimi diskuzijami se je ustvarilo za zborovanje delegatov potrebnem zanimanje, in to zanimanje je bilo konvencijam življenje, kakršnegaj tiste konvencije, ki so le formalnost in glavni odbor vse, nimajo. Medtem, ko se na konvencijah takozvanih ameriških organizacij opozicija le redkokdaj pojavi, je na konvenciji SNPJ nekaj običajnega.

Pokojni Frank Stonich je dom iz Otavca pri Crnomlju. V Ameriki je živel od 1895. leta. Premulin je v starosti 53. let. Zapušča soprogjo Josephine, rojeno Vesel, dva otroka, brata Jakoba v Californiji in brata Johna ter sestro v Chicagu.

Frank Stonich je bil po prepravki v Ameriki v občinu, ki je skupina vodilnih odbornikov ustavila posebno agenturo za razpolaganje denarja in si nakazala ves jednotni fond za

P. ZOLA:

RIM

Poslovenil Ethim Kristan.

(Nadaljevanje.)

Ali zlasti duh je postal gnušen. Dišalo je po umazani bedi; človeška živila se je vdala svoji nesnagi in živila v njej. Smrad je povečaval izhlapavanje malega po naključju napravljenega trga, ki so ga moral prekoraci. Ubogi branjevci so prodajali kar na tleh pokvarjeno sadje, kuhanino, kislo sočivje, že včeraj v strjeni žaltavi masti pečena jedila, trop lačnih otrok pa je požljivo zidal.

"Izkratka, draga moja, zdaj ne vem več, kje je bilo," je vzkliknil knez, obrnjen k svoji sestrični. "Bodi pametna, saj smo vi deli dovolj. Vrнимo se k vozu."

On je resnično trpel, in Benedeta je sama dejala, da ne zna trpeti. Zdela se mu je strašno, kakor abotno hudo delstvo, da se spravi človek s takim izprehodom v žalostno razpoloženje. Življenje ima ta namen, da ga človek lahko in prijetno preživi pod jasnim nebom. Le z dražestnimi igrami, s petjem in plesom ga je treba olečevati. V svoji naivni sebičnosti je čutil pravo grozo vričo grdo, revščine in trpljenja, tako da mu je že sam pogled na to povzročeval negodovanje, nekako telesno in moralno težo udih.

Ali Benedeta, ki se je zgrajala kakor on, je hotela biti hrabra vričo Pierra. Pogledala ga je in ko je videla, kako živahnio je bil zavzet, kakšno strastno usmiljenje ga je prijemovalo, je vztrajala v naporu, da bi počakala sočutje z ubogimi in nesrečnimi.

"Ne, ne, moj Dario, ostati moramo... Go spoda bi rada videla vse kajneda?"

"Da, sedanji Rim je tukaj," je dejal Pierre. "To pripoveduje človeku veliko več od vseh klasičnih izprehodov med razvalinami in spomeniki."

"Dragi moj, Vi pretiravate," je odvrnil Narcisse. "Priznavam pa, da je zanimivo, zelo zanimivo... Zlasti stare ženske — oh, stare ženske so nenavadno izrazite!"

Trenutek je Benedeta opazila čudovito lepo dekle pred seboj in ni mogla zatajiti vzhika radosnega začudenja.

"O che bellezza!"

Tudi Dario jo je spoznal in je vzkliknil z enakim vzhiciščenim obrazom:

"Ej, saj je to Pierina... 'Ona nas povede.' Dekle je že nekaj časa hadilo za skupino, ne da bi se ji bilo upalo približati. Oči, ki so ji žarele kakor oči ljubeče sužnje, je upirala v kneza; potem je hitro, a brez jeze pogledala kontesino, z nekako nežno poniznostjo, nekako vdano zadovoljno, da je tudi ona lepa. Bila je res prav taka, kakor jo je bil opisal knez: Velika, krepka, z vratom boginje, prava antika, dvajsetletna Juno z nekoliko močno brado, skrajno pravilnih ust in nosu, velikih oči in žarečega, kakor od solnce pozlačenega obličja izpod krone težkih, črnih las.

"Ali nas hočeš voditi?" je Benedeta vprašala zaupljivo in smehljajo. Misel, da morejo biti tako bitja na svetu, jo je že popolnoma potolažila zaradi grde okolice.

"O da, signora, takoj."

In pohitela je naprej. Imela je velike čevlje na nogah in staro rjavo volneno obleko, katero je pač šele pred kratkim oprala in zakrtača. Poznala se ji je rekakšna koketna brezbržnost, potreba po snažnosti, katere niso imele druge; ali pa je bil to le učinek njene velike lepoty, ki se je bleščala iz njene uborne obleke in napravila iz nje boginjo.

"Che bellezza! Che bellezza!" je neprehnomoma ponavljala kontesina, ki ji je sledila. "Moj Dario, pogled na to dekle je kakor praznik."

"Vedel sem, da ti bo ugajala," je on enostavno odgovoril. Laskala mu je njegova najdba, pa ni več govoril o odhajanju, ko so mogle njegove oči počivati na prijetnem predmetu.

Z njim je šel Pierre, ki se je tudi čudil, Narcisse, cigar okus je ljubil le kar je ne-navadno izumetnico, mu je pa razkandal svoje ugovore.

"Gotovo, gotovo, lepa je... Ali dragi moj, nič ni bolj storastega, bolj brezdušnega od tega rimskega tipa... Pod njeno kožo nič drugega kakor kri, nič nebeškega, nič iz drugega sveta."

(Dalje prihodnjic.)

Lahkotno delo

Blizu Šankšuntze na Kitajskem, 50 milij od Peipinga, so japonske čete pobile sebi v zabavo 3.000 večinoma neoboroženih Kitajcev. Noben japonski vojak ni bil ubit. V Tokio pa so japonski oficirji poročali o veliki bitki, ki se je končala s popolno zmago japonskih vojakov. In zdaj bodo dobili medalje za junaštvo.

Zboru Cvet je treba dati priznanje, da se zelo trudi doseči višek, ki bi bil za zbor Delavec pretežak. Ampak ostalo je le pri prizadevanjih. V takem razpoložaju je naravnovo, da odnosiči ciso strogo prijateljski, ampak tekmovalni in včasih kujbovinski. Pričelo mi je na uho, da se je neka odlična oseba izrazila, da Cvet cvetne in Delavec umira. Da, ampak cvetni v vrthu cvetu, in v preganjani delavci umirajo, npr. zdaj v Nemčiji. Kar pa se tiče zboru "Delavec", ne umira. Če je v pravem, tedaj je bila tudi na "Cvetovi" predrebi majhna. Dotični dopisnik (s podpisom Kajtebriga) je tudi objavil poročati od časa do časa o važnih dogodkih v naselbini. Tega ni storil. Poročal je o balincarski tekni pevk zboru "Cvet", češ, da hočejo pokazati svoje zmožnosti audi v tem, ne samo v petju.

Dne 3. maja sem bral v "E." med drugim, da so že ročice začele cveteti in zbor cvet pa se razvreti z lepimi pesmami. Sodeloval sta sbočna samsar. Zarja in Zora, in dopisnik je zapisal: Pridite, in videli boste, kako Zora svoni in Zarja žari in Cvet cveti. Res, zvoč je zvonil in Zarja je žarela, ampak ne more se tedi, da je Cvet bujno cvetel.

Kot vidite že iz tega, je tu tekma med dvema zboroma. In po mojem mnenju ima zbor Delavec v tej naselbini po kvaliteti in harmoniji glasov pravosten, četudi ga Cvet v številu članov nadkriluje.

Opazovalec.

John Koren v Ciceru umrl

Cicer, Ill. — Dne 17. maja je tu umrl priljubljeni rojak John Koren po dolgotrajni, mučni bolezni na želodcu. Bil je več let tajnik in vodilni delavec društva Sosedje SNPJ. Star je bil 48 let, doma iz Podgorja na Primorskem. Pokojniku so dali na željo njegove matere, katero je vzel k sebi iz starega kraja po vojni, katoliški pogreb, dasi sam ni bil še leta in leta član nobene cerkevne občine.

Zapušča mater, ženo, sina in hčer. Član socialistične organizacije ni bil, pač pa njen dober somišljenik, in kot od takega se poslavljajo. Sodnikom iskreno sočutje.

Posledice krize—ali kaj?

Johnstown, Pa. — Tu na Moxhamu smo imeli Slovenci v cerkvi sv. Patricija sveti misijo. Širje gojopode so reševali duše. Neki pridigar je vprašal, če so tu vse ženske vdove. Bile so namreč pri službi božji v večini—zato tako "pitane" gospoda misjonarja. Uspeh misijona je bil dejansko dober. Zadnji delavci, tudi vi bi se moraliboljše žuriti s svojo agitacijo med ženskostvom!

Majška prireditev klubu št. 5 na Franklinu je imela boljši program kako lani. Udeležba pa ni bila zadovoljiva, deloma menda več slabe vremena, ali veliko je kriva brezvremens.

V društvih je v tej krizi veliko gojmanja. In če bo konvencija SNPJ odnesla zbadljivk, kot so bile v običaju v društvih, bo glavnim odhornikom slab predel. Toliko da jih direktno ne dolžimo, da so krivitanci krize, brezposelnosti in bedede med članstvom. Bilo bi bolj pametno, ako se bi ljudstvo zgražalo nad onimi, kateri je izvolili v kongres in v vlado—ampak oni so all-right... in glavni odorniki zaslužijo grajo... ker imajo placo...

MIROVNE OBLJUBE V SENCI FAKTIČNE VOJNE

Medtem ko državniki zagotavljajo v odgovor na Rooseveltovo noto svoje mirovno stališča in se zaobjubljajo sprejeti njegove pogoje—z "rezervacijami" seveda—je v teku faktične vojne v Aziji med Japonijo in Kitajsko in v Južni Ameriki med širimi dr-

žavnimi. Sliki gori prikazujejo invazijo japonskih čet v kitajsko severno ozemlje. Bi la sta sneti pred podljudnim mesecem, ko so reke še zamrznjene, in transferirani preko japonske cenzure v Vzhodovost in jedod v mozemstvo.

Zabava v Bridgeville

Bridgeville, Pa. — Konferenca J. S. Z. in društvo Prosvetne matic v Burgettstownu je apelirala na posamezne naselbine, da naj prirede zabave v prid njene blagajne, kajti naloge konferenčne organizacije so velike, manjka pa je gmotnih sredstev. Odmed na dotični apel je tu. Zabava v prid Konference se bo vrila v nedeljo 11. junija na vrta društvenega doma "Nova Domovina" št. 259 na Fryer Hill. Tudi kegljavcem bo ustrezeno. Klubi in društva so naprošena, da agitirajo za to predritev. — *Pozdravljec.*

F. Zaveršnik (Piney Fork) in J. Omerza (Powhatan Point). S. Snay pojasnjuje, da novoustanovljeni angleški klub v Bridgeportu nima še zadosti življenja. Clani so zelo prisadeti večjemu brezposelnosti. Priporoča, naj te postojani klub št. 11 JSZ pomaga kolikor more. Vsa poročila so bila sprejeta na znanje.

Joe Skof je zastopal na konvenciji obiske soc. stranke v Clevelandu vzhodno-ohijsko konferenco JSZ. O njenem poteku je obširno poročal, in prav, da je dobil zelo dober včas. Uvidel je, da se za socialistično gibanje zanimajo tudi delavci drugih narodov, ne samo Slovenci. Jako je pojavljal govor Normana Thomasa na konvenciji, in potem na banketu. H končal doda, da je bil na vojnji varčen in da so njegovi stroški malenkost \$2.75. Razprave o poročilu so se udeležili Ziemberger, Rebol, Snay, Kroflič in Modrik. Bilo je potem sprejeti z zadovoljstvom na znanje.

V imenu klubov so poročali sledi: klub št. 11, Rebol, Snay, Skoff, Blatnik, Kroflič, Modrik in Mrs. Snay. Klub št. 25, Powhatan Point: Omerza, Kostrevc, Šabec. Klub št. 95, Piney Fork: Ziemberger, Snay, Zaveršnik, Mrs. Zaveršnik.

Klub št. 2, Glencoe, in klub št. 9, Power Point, nista bila zastopana.

Za društva, pridružena Prosvetni matici, so poročali: za društvo št. 275, Maynard, je Andy Zlatoper postal pismeno poročilo; št. 13 SNPJ, Bridgeport; poročevalca Rebol in Snay; društvo na Power Pointu ni bila zastopana.

Nas tisk je v agitacija.—Zelo živahnja je bila razprava o Proletarju in agitaciji v zanju. Konferenca je sklenila prispevati \$5 v tiskovni fond.

Dalej je bilo sklenjeno, da se prizadevi v korist Proletarja piknik v nedeljo 25. junija v Bridgeportu.

Pripravljeno delo se prepusti klubu št. 11.

Prihodna konferenca bo v nedeljo 27. avgusta na Piney Forku.

Smrt redči naše vrste

V Chicagu je dne 19. maja umrl v bolnišnici na posledicah vnetja slepičja rojaka John Bervar. Prisel je iz Springfielda in se nastanil pri svojima hčerama na north side, kjer imata restavracijo. Pokojnik je bil star 52 let. Bil je član društva št. 47 SNPJ, kluba št. 47 JSZ in društva št. 36 SSPZ v Springfieldu. Pogreb je imel civilen.

zapisnika vzhodnoohijske konference JSZ

Konferenca klubov JSZ in društva Prosvetne matic v vzhodnem Ohiu in bližnjem delu West Virginije se je vrila v Slovensko naselbino v Bridgeportu, O., dne 30. aprila 1933. Zborovanje je otvoril tajnik Konference Joseph Snay. Za predsednika se je bil izvoljen Joe Skoff in za zapisnikarja Nace Ziemberger. Navzočih je bilo 25 zastopnikov in zastopnikov.

Precitan je bil dopis tajnika JSZ S. Snay, Blatnik, v katerem pojasnjuje stanje pri Proletarju in v Zvezki ter delovanje.

Tajnik Snay je poročal, da so bili dohodki od prejemanje do te konferenčne \$41.61, stroški pa \$17.97; blagajna na dan tega zborovanja \$20.64. \$2 je na rokah tajnika, ostalo pa na First National banki v Bridgeportu, ki je pod konservatorjem in vlog ne izplačuje.

V tej vojni je bilo delcev klubov in skupin, da naj se bo izplačane odškodne randelije potem sorazmerno med klub in konferenco. Nato Frank Matko in Joe Skoff poročata, da sta račune pregledala in ugotovila, da so pravilni.

S. Snay poroča, da vse bolesni in mogel vrati svojih nalog, druge opravke v zvezi s tajništvom konference pa je začel opravljati njegova hči Margaret.

Sledila so poročila organizatorjev Snayja (Bridgeport), Fr. Blatnika,

anglički socialistični tedenki.

Izhaja v New Yorku. Naslednji \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljša uravnotežna anglički socialistični list v Ameriki. Minimo slovenskih delavcev ga Mr. N. D. Sodruži in sodružice, agitirajo in pridobivajo novih članov.

Naslednji si ga tudi vi. Naslednji ne znam sprejemiti "Proletarju".

*****

New Leader

anglički socialistični tedenki.

Izhaja v New Yorku. Naslednji \$2 na leto, \$1 na pol leta.

Najboljša uravnotežna anglički socialistični list v Ameriki. Minimo slovenskih delavcev ga Mr. N. D. Sodruži in sodružice, agitirajo in pridobivajo novih članov.

Naslednji si ga tudi vi. Naslednji

ne znam sprejemiti "Proletarju".

*****

Baretincic & Son

POGREBNI ZAVOD

424 Broad Street

JOHNSTOWN, PA.

Tel. 1478.

*****

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

JR

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE

CHICAGO, ILL.

Naši tiskarni v Slovenskem, Hrvatskem, Slovinskem, Češkom, Poljskem, kateri tudi v Angliččem in Nemščem jazili.

Naša poslovnost se razširjuje na drugega in tretjega.

*****

Who Will Carry On?

Among some of our younger comrades the tendency is nourished that they should not be members of JSF branches nor active in them, but to affiliate direct with the English speaking locals of the party.

This idea is harmful, because they are unintentionally breaking away from the work in the organizations and institutions of our workers. Somebody will have to continue this work. If they will neglect it, then it will be continued by other young people who are eager to do it. They are inspired by Democratic and Republican politicians, who understand the value of prestige and influence and the gain they could make thru these organizations and institutions which would be used for their political purposes.

We have, for instance, our fraternal organizations. Some of them were organized almost entirely by our older comrades. Of this group we could mention the Slovene National Benefit Society about which we wrote last week, which is holding its tenth regular convention in this city. Three decennials of our comrade's energy is invested in this organization. It is still a large organization, in fact, the largest among the Slovenes in America. There are people, old and young, in the conservative camps who are eager to grab control of it at the first opportunity. And if they succeed, the work that these fathers and mothers gave for the organization would be lost.

It is comparatively easy to be an agitator, especially in words, which do not spell success. Too many of those, who claim they are socialists, are wasting their time talking radical phrases. Very few take the trouble to at least try to learn to be practical propagandists, without which there is no progress for the branch, the press and other activities of the movement. To be of use to the progress of the workers, one must be active in his organization. If our younger comrades really care to go on with the work, they should endeavor to become part of the JSF branches. They should take a leading part in all institutions organized by their parents—the halls, cultural societies, and fraternal organizations which are in harmony with our principles.

Many senior comrades in

the branches of JSF are just as active in the local affairs of the County and State organization as could be expected of any member directly affiliated with the party. And in our opinion they should be assisted in this work by our socialist youth.

In 1920 the Socialist party was all but destroyed in many parts of the country. Our branches in western Pennsylvania, in Kansas, in the Iron Range in Minnesota, in Detroit, etc., were the sole organizations who conducted a campaign for the Socialist party presidential ticket. They did their share in the LaFollette campaign of 1924, in the campaign of 1928, and they did their best to push the cause of Socialism again in 1932, in which American voters turned out and made the same blunder as usual.

Our senior comrades are useful as campaigners among the people of which they are a part and also among the workers in general. The young

comrades of Slovene-American parentage could do as much and more.

It will mean more life for our branches if all the Slovene-American youth who are inclined to think in the socialist terms, would join and become an integral part of the branch and its work. Only then will our institutions be able to carry on as socialist organizations, or at least remain on the friendly side of the socialist movement.

All Set for Thrift Week

An insurance man walked into a lunch-room and, taking his place on one of the vacant stools, ordered bread and milk. The fellow sitting on the next stool asked:

"On a diet?"

"No. Commission."

A Real Hunt Now

"Is the editor in?" asked the poet. "No," replied the secretary. "He is in Africa hunting lions."

"But I saw him through the window as I passed."

"Yes, but he saw you first."

—Buen Humor, Madrid.

"Looking Forward"

Roosevelt's new book, *Looking Forward*, declares: "I believe that the individual should have full liberty of action . . . but I do not believe that in the name of the sacred word, individualism, a few powerful interests be permitted to make industrial carbon-fodder of the lives of half the population of the United States . . .

"I believe that the government, without becoming a prying bureaucracy, can act as a check or counterbalance of this oligarchy so as to secure initiative, life, a chance to work and the safety of savings to men and women, rather than safety of exploitation to the exploiter."

In other words, we seem to be in for an administration program of more government regulation of private business. Will we never learn from the Dawes and Insull and Mitchell of finance that regulation is a farce?

In his inaugural address, Roosevelt spoke of the "money changers" who "know only the rules of a generation of self-seekers." But our entire industrial system is based on rules made by self-seeking money changers, greedy for profits. We have already had government regulation of banks and utilities, and with it, crookedness which has seldom been equaled in human history.

The rules of a generation of self-seekers cannot be regulated. They must be supplanted by new rules, based on production for use instead of profit, in industries which are democratically controlled.

—The Liano Colonist.

"L'ETAT, C'EST MOI!"

"The state, it is I." So Louis XIV is said to have said.

At the opening of the present administration it looked as if Mr. Roosevelt had ambitions to say, or to be, the same. He may still have such ambitions, but there are signs that the may not achieve them fully.

Yet dictatorship is fashionable nowadays. There is Mussolini in Italy, Hitler in Germany, Pilsudski in Poland, Stalin in Russia, etc. The virus of dictatorship is working everywhere, and too much care cannot be taken in making sure to administer the antidote, democracy, in our own country.

At first, congress abjectly did whatever the president told it to do. Members voted for bills which they had not read. That disgraceful condition is passing. Congress shows a disposition to examine bills, and to have them examined in committee, with time to call and hear witnesses on both sides. Some even vote against the wishes of the president, although it is still virtually impossible to get any-

thing through unless he favors it, as the fate of the production-cost amendment to the farm bill shows.

Over the length and breadth of the land there is also a disposition in some quarters to cease to worship Mr. Roosevelt.

The militant farmers, who supported him in November, are already fed up with him.

The wage workers have protested against the wage cutting and the dollar-a-day forest job. In its protest against these and the scrapping of the thirty-hour week bill, The Minnesota Union Advocate says, "Labor appreciates the deep sympathy of Mr. Roosevelt in opposing sweatshop conditions, but it happens that Mr. Roosevelt is

president, and the presidency is not a family affair."

However, the chamber of commerce and Mr. Roosevelt seem to understand one another, and this does not look so good.

The fact that he might be a more pleasant dictator than some others does not make it desirable that he should be one. We want no dictator at all.

On the contrary, we want the extension of democracy. Let democracy be extended to the point where there is both political and industrial democracy, and all thoughts of dictatorship can be abandoned. The cure for the ills of democracy is more democracy.

—The Milwaukee Leader.

SEARCHLIGHT

By DONALD J. LOTRICH

The JSF Conference in West Allis

Sunday, May 14, a conference of JSF branches and lodges of Illinois and Wisconsin affiliated with the Educational Bureau was held in West Allis, Wis., at Kral's Hall. Six branches and 13 lodges were represented. Two English speaking lodges, the Pioneers of Chicago and Budgers of Milwaukee were also represented with delegates as was the English Section of branch 37 JSF.

Comrade Garden, secretary of the conference called the meeting to order. Frank Puncar of West Allis was elected chairman. After a short message the secretary gave a report of the past activities and outlined some of the problems that had to be met.

Comrade Pogorelec gave a general report of the activities of JSF, its work in the last presidential campaign, the Educational Bureau and the plan for increasing the membership. He also told of the financial standing of Proletarec and urged the delegation to devote their time to this problem.

Lodge and branch delegates reported of their activities, both on the political and educational field. Considerable discussion was had on agitation for new readers for Proletarec, its make-up and various other suggestions as to how to make it more interesting for the readers. To help Proletarec financially the conference recommended that branches undertake to sponsor an affair in their locality inviting all readers and sympathizers to participate, the proceeds of which would go into the sustaining fund of Proletarec.

A report by comrade Novak on Socialist party tactics and the Continental Congress by Anton Kaminski opened a discussion in which all

delegates participated. It was agreed by all present that Socialist education must be more urgently stressed and propagated at all of our meetings or activities.

Upon the adjournment comrade Novak of Milwaukee gave a brief summary of some of the problems with which the Socialist administration of their city has had to contend. Frank Alesh of Chicago told of the work done in the last campaign by our branches and comrades and Anna Mashnick of Waukegan told of their recent city election and of the English branch activities.

The day prior, Saturday, branch 180 JSZ held a social which was well attended. A nice number of comrades from the English branch were present, among them comrades Baxter, Mayor, and Harding, alderman of West Allis. Comrade Baxter gave a talk reviewing the proceeding of the Continental Congress which he attended. Chas Pogorelec gave a short interesting talk. The Martinshek sisters entertained us with good dance music and the active women comrades saw to it that no one was hungry or thirsty. A good time was had until the early hours of the morning.

John Rak, Chicago, Ill.

DID YOU EVER?

Did you ever vote for an old party candidate because he promised lower taxes? Yes.

Did you ever vote for an old party candidate who didn't promise lower taxes? No.

Did you ever vote for an old party candidate because he promised he would stand up for the poor against the rich? Yes.

Did you ever vote for an old party candidate who didn't promise he would stand up for the poor against the rich? No.

And did you ever get lower taxes? No, taxes always went up.

Did the poor get richer and the rich poorer? No, the rich go richer and the poor poorer.

Well then, why do you keep on voting for people always who hand you the opposite of what you vote for? Because I don't want to throw my vote away.—The American Guardian.

—The American Guardian.

SPRING PLANTING!

Some very heartening news comes to us from the Labor and Socialist International from Zurich, Switzerland, regarding the German Social-Democratic Party. We had feared for the German Socialist organizations and the German comrades and rightly so, when considering the terror and debauchery with which the Fascists struck out. Hitler and his tribe stole the socialist newspapers and turned them into fascist propaganda papers, he stole all the socialist funds, furniture, equipment, literature and even the buildings. He dispossessed the Socialists of every material weapon, so to speak. But the comrades recomposed themselves, we learn, and without fear, held a national conference in Berlin to plan a new course among the grave conditions. With but one exception every district was represented. They elected officers and it is reported that the tenseness of the situation brought out a finer quality of talks than ever before. Amid their perilous task of spreading the Socialist doctrine new recruits are being admitted into the party.

For the first time in our days three Slovene choruses shall put on a program for the SNPJ convention delegates, on Sunday, May 28. Sava, a division of branch No. 1 JSF, Presezen, and Slovan shall put on the exhibition. A very good program is anticipated.

Spread the gospel government ownership by relating the recent report that 84 cities in this country are taxfree because the cities own their own gas, electric and water plants and derive enough money from these plants to pay the expenditures of the city governments. This is an opportunity to approach people who ordinarily will not listen to a straight Socialist message. Socialists can explain that only thru the Socialist party can we obtain complete socialization of the utilities and basic industries. We must be tactful.

The Other Way Around

Some outsiders who call Milwaukee a Socialist city seem to think that it is a blow to Socialism because there are many unemployed here.

Permit us to inform these ignoramus that we have capitalism, not Socialism, in Milwaukee. Under the state and federal constitutions, it is impossible for one city to establish Socialism even if the Socialists were in the majority, and they are not in the majority either in Milwaukee or in the county. The large number of unemployed in this community is, therefore, an emphatic argument against capitalism and in favor of Socialism. Anyone who can't see that is pretty dumb.

This community, however, takes better care of the unemployed than other communities. This is directly due to the influence of the Socialists. If there were no Socialist influence in this community, undoubtedly the relief measures would be as sloppy as they are in many of the other cities and counties. Not that they are perfect here. They can't be. Capitalism is too hard a proposition for that. But they are better.—The Milwaukee Leader.

Dad's Good Memory

Jimmy—Dad must have been up to all sorts of mischief when he was a boy like me.

"What makes you think so?" asked his mother.

Jimmy looked very thoughtful.

"Well," he went on, "he always knows exactly what questions to ask me when he wants to know where I'm going and what I've been doing."

Branch 10's Doings

Members, do not fail to attend our next meeting on the 28th of May. Among the important reports will be one from our Continental Congress representatives. Our Branch No. 10 JSF was represented by Joseph and Frank Drasler.

Thanks to all members who worked on committee or otherwise helped to put our May 6, dance over the top.

Help Wanted!

What member will take up the work of reporting our meetings, dances and other affairs to Proletarec at least every other week?

Joseph Drasler, Forest City, Pa.

Garnier says government is merely a convenience. It is if you're big enough to need 50 million at a clip.